

SADRŽAJ	
PREDGOVOR	2
SADRŽAJ	3
TEKST (OD 72 DO 80).....	4
ZAKLJUČAK.....	12
LITERATURA.....	13

TREĆI DEO

PRAVNA I POSLOVNA SPOSOBNOST

1. — Opšti pogled

Pravna sposobnost je sposobnost biti nosilac prava i obaveza; biti subjekt pravnog odnosa. U krajnjoj liniji, i nešto uprošćeno, to se svodi na sposobnost: biti sopstvenik i titular drugih stvarnih prava, imati imovinu, biti naslednik i biti poverilac. Poslovna sposobnost je sposobnost obavljati pravne poslove, odnosno izjavama svoje volje zasnivati, menjati ili gasiti pravne odnose a to praktično znači: sposobnost sticati i otuđivati svojinu i druga stvarna prava, sticati i otuđivati nasleđe, legate, fideikomise itd.; sticati i gasiti dugove i potraživanja.

Za lice koje ima pravnu sposobnost kažemo da je subjekt prava, a pojedina prava koja on ima su njegova subjektivna prava. Subjekt prava je pre svega čovek, pojedinac. U današnjim pravnim sistemima svako ljudsko biće, samim tim što je ljudsko biće, ima pravnu sposobnost — subjekt je prava. Rimljani, međutim, kroz celu svoju istoriju, bili su daleko od ovakvog shvatanja. Uvek je pravnu isposobnost imao samo ograničen broj ljudi. Sa druge strane iako su rimski pravници isticali da je pravo stvoreno zbog čoveka — *hominum causa omne constitutum est* (D, 1, 5, 2) — nije samo čovek kao fizičko lice imao pravnu sposobnost. Kroz celu rimsku istoriju, počev od Zakona XII tablica, bila je priznata, u većoj ili manjoj meri, u jednom ili drugom obliku, posebna pravna sposobnost grupama lica ili imovini sa specijalnom namenom, što su Rimljani nazivali *universitates* a iz čega je kasnije pandektistička teorija izgaradila pojam pravnih lica. Prema tome kao subjekti prava pojavljivali su se: ljudi pojedinci — fizička lica (*personae*) i grupe ljudi —pravna lica (*universitates*).

Ali, nije svaki čovek samim tim što je bio »fizičko lice« imao pravnu i poslovnu sposobnost. U tom pogledu postojale su raznim periodima velike razlike, koje su proisticale: 1) iz društvenog položaja lica, tj. iz pitanja da li je slobodan čovek ili rob (odn., po srednjevekovnoj terminologiji, kakav (*status libertatis* ima), i iz pitanja da li je rimski građanin, ili latin, ili peregryn (odn. po srednjevekovnoj terminologiji, od toga kakav (*status civitatis* ima), i 2) iz pitanja njegovog

72

položaja u porodici/(odn. po srednjevekovnoj terminologiji, kakav, *status familiae*, ima). Samo slobodan čovek je mogao imati pravnu sposobnost. Rob nema nikakva prava, pa ni na osnovno prirodno pravo, pravo na život. Pravnu sposobnost rimskih građana (*cives*) i latina regulisalo je *ius civile*. Pravnu sposobnost peregryna regulisalo je *ius gentium*. Pravnu sposobnost pravnih lica regulisalo je ili *ius civile* ili *ius gentium*, što je zavisilo od vrste pravnog lica i od mesta u kome je bilo njegovo sedište. Zato je pravna sposobnost građana, latina, peregryna i pravnih lica bila različita.

**----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----**

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com